

Serkkuni Mirja

Mirja-serkkuni oli suloinen lapsi, hento vaaleakiharainen tyttö. Tapasin Mirjaa ja hänen siskoaan Marjaa lähinnä mummoni luona Somerolla, jossa serkkunikin asuivat varhaislapsuudessaan. Kun serkut myöhemmin muuttivat Helsinkiin, vietimme kesälomia naapuruksina ja tutustuimme paremmin. Mirja viihtyi kuitenkin mieluiten omassa seurassaan. Emme silti kuvitelleet, että Mirja olisi jotenkin erilainen. Vasta kun kouluunmenoa piti lykätä ja myöhemminkin ilmeni vaikeuksia edistymisessä, testeissä selvisi, että Mirjan äly oli jäänyt kahdeksanvuotiaan tasolle. Vasta vuosikymmeniä myöhemmin ilmeni, että kyse oli muun muassa autismista. Mirjan koulu jäi kesken kymmenvuotiaana, ja silloin alkoi vuorottelu kotihoidon ja laitosjaksojen välillä.

Mirjan paras ystävä oli Pötri-pallo, iso musta-ruskea kumipallo, joka ”eli” yli kymmenen vuotta. Sille pidettiin komeat hautajaiset, ja sitten hankittiin uusi Pötri. Myöhemmin palloja kertyi useita.

Mirja rakasti koiria, kävi näyttelyissä, ja osasi koirarodut ulkoa. Aloin Mirjan edunvalvojaksi hänen ollessa lähes viisikymppinen. Marja-sisar oli kuollut nuorena auto-onnettomuudessa. Vanhemmat miettivät Mirjan kohtaloa ajan jättäessä joskus myös heistä. Minä olin läheisin ikätoveri Mirjalle, joten setäni mielestä olisi luonnollista, jos suostuisin serkkuni edunvalvojaksi heidän jälkeensä.

Olin suorastaan otettu moisesta kunniatehtävästä, joten luonnollisesti suostuin, huolimatta sen mukanaan tuomasta suuresta vastuusta. Kun Mirjan isä aikanaan menehtyi aika äkisti, äiti oli jo kykenemätön hoitamaan valvontaa ja jouduin opiskelemaan tehtävän melko kylmiltään.

Setäni oli ehtinyt esittää minulle toivomuksen, että Mirjan mahdolliset perintörahat menisivät kehitysvammaisten ihmisten hyväksi. Tein siis juristin avulla Mirjalle testamentin. Mirja piti ensin todeta oikeustoimikelpoiseksi. Mirjan oma toive testamentin suhteen oli se, että rahat käytettäisiin kehitysvammaisten ihmisten virkistysmahdollisuuksiin. Hänelle itselleen oli hyvin tärkeää päästä kesäisin ja lomilla mukaviin hoitopaikkoihin maaseudulle. Mirja puhui aina haaveestaan saada oma kesämökki, mutta koska hänellä ei ollut omaa ”palveluskuntaa”, haave oli käytännössä mahdoton. Meidän mökillämme hän kyllä vieraili usein.

Mirja oli lapsena ollut sulkeutunut ja suvaitsematon, mutta itsenäistyessään hänestä tuli avoimempi. Naapurille hän esittäytyi uudessa kodissaan: ”Päivää, olen Mirja, uusi naapurinne, olen kehitysvammainen.” Tuntuu, että Mirjasta tuli paljon onnellisempi itsenäistyttyään. Omassa asunnossa ei tarvinnut ottaa muita huomioon, sai tehdä mitä halusi. Omassa kodissaan hän sai pitää omat tottumuksensa muiden niitä häiritsemättä.

Loppuvaiheessa hän oli meillä perheenjäsenenä jouluaterioilla ja usein sunnuntailounaillakin. Kun Mirja sitten sairastui ja menehtyi hyvin nopeasti, tuntui menetys paljon kipeämmältä kuin olisin ikinä voinut uskoa. Melkein kuin olisin menettänyt lapseni.

Tiesin olevani Mirjalle tärkeä, mutta Mirja oli myös minulle tärkeä.

Nykyisessä tehtävässäni Mirja Martela -rahaston valvojana toivon voivani noudattaa serkkuni toivomusta siitä, että raha käytetään tuottamaan iloa kehitysvammaisten ihmisten vapaa-ajan virkistykseen. Näin on toistaiseksi käynytkin.

Tarinan pidemmän version voi lukea omakustannekirjasta Serkkuni Mirja (Leena Palsanen, 2011).